

УДК 159.938

© Вадим Чуйко
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

СУВЕРЕН ЯК ФОРМА ІДЕНТИФІКАЦІЇ УКРАЇНЦЯ

Пропонується використання образу «Фенікс» як здатного народжуватись у власній смерті для розкриття концепту суб'єкта. Конструюється суб'єкт суверенами – людьми як носіями власної стурбованості складною проблемою, що усвідомлюється в акті розуміння обмеженості власного знання та неможливості її подолання без допомоги інших індивідів як суверенних носіїв іншого знання. Створений поєднанням зусиль різних людей, суб'єкт розв'язання складної проблеми в самому акті її розв'язання «вмирає» як суб'єкт. Він перетворюється на актора, який екстенсивно експлуатує знайдене рішення, та суверена, здатного за допомогою комунікації з'єднатися з іншим, народжуючись (зі смерті суб'єкта) як новий суб'єкт розв'язання нових проблем. Ключові слова: об'єкт, суб'єкт, актор, суверен.

У сучасних соціальних дослідженнях значного поширення набула думка, що «людина натовпу» афективно переживає почуття безпеки, оскільки обмежується усвідомленням, що рішення приймає не особисто. Відповідно за наслідки не може бути повноти особистої відповідальності. Тобто домінує таке розуміння буття людини у натовпі (шерензі, фаланзі...), яке полягає у визнанні, що людина здебільшого «чує» не себе, а інших. Однак осмислення українського «майдану 2013-2014 рр.» виявляє таку соціальну якість громадян України, яка не може бути визначена поширеними в суспільстві традиційними іменами. Зокрема, брутальне побиття «беркутівцями» одного з київських майданів у 2013 р. висвітило наявність в Україні групи людей, здатних діяти особистісно, виключно у своїх інтересах, рефлексуючи себе через розуміння, що інші [поряд] мають такі самі цінності та інтереси: відстоюються інтереси «своєї хати» в умовах розуміння, що відстоюються інтереси «усіх хатин». У вказаному унікальному випадку спостерігається таке специфічне існування людини у натовпі, яке не можна визначити терміном «самозречення», «атом», «однорідна множина», «маси», «коліщатко механізму» тощо.

Поява, після кривавого розгону «малого майдану», «великого майдану» виявляє дієву соціальну силу масового обурення наявним станом виконання існуючого суспільного договору сторонами. «Народ», зі свого боку, здійснює виплату робітникам інституцій, а «наймані виконавці» свої обов'язки не виконують. Демонстрація існування в Україні групи людей, що позиціонує себе, на відміну від захисників влади (які відстоюють чужі щодо власних інтереси) як здатних діяти у своїх інтересах та розуміти, що можна захистити інтереси «власної хати» лише за допомогою захисту інтересів «усіх хатин», не об'єднується в однорідну сумарну множину, а утворює складний космос соціальних зв'язків, здатний набувати якісно нових властивостей за допомогою поєднання різних людей як носіїв своєї інакшості, здатних не самозрікатися від неї, діяти у своїх унікальних інтересах. Означена властивість учасників «великого майдану» являє людину ще неможливу у ХХ ст., яку можна іменувати терміном «суверен».

Одночасно слід вказати, що демонстративне самовизначення людей себе суверенами виявляє, що проблеми, які розв'язуються на сучасних українських майданах, турбують філософів уже не перше століття.

Запропонований І.Кантом критицизм активізував інтенції досліджень пізнавальних спроможностей людини, які з часом виявили обов'язкову присутність у пізнанні конструктивних елементів як наслідку креативної діяльності, а не природного впливу викликів, які детермінують реакції-відповіді. Розвиток конструктивізму загострив питання про зміст когнітивної діяльності людини: «замість проникнення у зміст сутнього, замість схоплення (рецепції) існуючого та його інтелектуального опрацювання ми опиняємось у ситуації, коли суб'єкт, діючи «від себе», порасться у власних рисах та властивостях, а існуюче лише вносить певні корективи у його довільні прагнення самореалізації [див.: 1, с. 5)]. Цитована позиція загострено виявляє проблему розуміння пізнання, зокрема наукового, не як когнітивного, а як ідеологічного феномену, що забезпечує складні конструктивні дії людей при створенні різноманітних технологій [див.: 2, с. 54].

В. Петрушенко у своєму аналізі вказаної проблеми шукає аргументи на користь тези, що людина інтегрована не тільки в соціальні (гуманітарні) процеси, а й у природні події як частина природно-космічного колообігу. Відповідно, йому доводиться реактуалізувати питання про зв'язок [«наших»] конструктивів суб'єкта з об'єктом: «...якщо ми не розрізняємо наші конструкції від того, що нам надається з онтологічною впертістю, ми не зможемо вести мову навіть про конструктивну діяльність розуму, а визнаючи таке, ми будемо змушені ставити питання про те, що існуюче дається нам, принаймні, у двох формах: у формах наших конструювань і в інших формах, що вже виходять за межі таких дій» [1, с. 5].

Вихід за межі запровадженого Аристотелем протиставлення суб'єкта і об'єкта, яке, наприклад, П. Фесрабенд називає «архаїчним розмежуванням», стає головним джерелом поширення так званої «помилки Е. Дюркгайма». Цю помилку Ю. Габермас вдало визначає такими словами: відбувається розуміння «суспільної індивідуалізації як зростання спонтанних сил, які роблять індивіда спроможним бути саме індивідом» [3, с. 153]. У цьому випадку стосовно суспільства та суспільної диференціації індивідуалізація трактується як дотримання правила «бути собою», що реалізується через відхилення від загальних визначень соціального середовища. Рефлексія висловленого являє девіантне відхилення від норми, яке за умови модального розмивання поняття «норма» має трактуватись як викривлений випадок нормативного («майже нормальний, оскільки може бути ще гірше»).

Означену помилку не важко виявити і виправити. Парадокс уписування девіантності, наприклад параноїка, у поняття норми не виникає, якщо індивід розглядається як такий представник роду людського, який має усвідомлення обов'язковості зв'язку свого існування з дійсністю, що існує незалежно від нього. Поширення екзистенціалізму демонструє, що вказана обов'язковість зв'язку являє себе свідомості стурбованістю. Тобто, тільки ті люди, які свідомо переймаються єдністю свого буття з незалежними від бажань, мрій, волевиявленнями умовами його відновлення, розуміють об'єктивність невідтворюваності останніх, стають здатними бути творцями свого буття, а не паразитарними пожирачами, які вважають, що умови мають трансцендуватися від інших (наприклад від «попередників»).

Різноманітні спроби уникнути усвідомлення свого зв'язку з дійсністю, що існує незалежно від людини, саме як справді незалежною дійсністю, набувають форм таких викривленостей, котрі іноді важко зрозуміти. Яскравим прикладом таких викривлень може слугувати ідея «хаосології», яку Ж. Баланд'є формулює так: «порядок приховується в безладі, постійно діє принцип проблематичності та непередбачуваності» [4, с. 9]. Однак, надавши дійсності через принципи проблематичності та непередбачуваності універсальну характеристику «хаотична», ми відразу втрачаємо саму дійсність, оскільки обмежуємо свій зв'язок з об'єктивністю штучно сконструйованою характеристикою (апріорі прийнятою властивістю).

Згадане звертання В. Петрушенка до природи як до аргументу в студіюванні проблеми визначення сучасного статусу гуманітарного пізнання не можна визнати вдалою спробою. Вважається, що природні процеси наукою трактуються як спричинені безсуб'єктивними силами природи. Тобто визнається, що соціальні та гуманітарні науки починаються там, де визнається обов'язкова інтегрованість суб'єкта у досліджувані явища. Гуманітарні події визнаються реальністю лише в тому випадку, якщо до їх появи причетна конструктивна діяльність людини, яка у своїй основі має спонтанність духовного існування, зв'язок із суб'єктивними прагненнями і бажаннями, наявними в суспільстві цінностями, ідеалами, переконаннями, специфічними особливостями усвідомлення розв'язуваних проблем.

Феномен обов'язковості впливу сконструйованої характеристики відповідає поширеній філософською антропологією ХХ ст. думці, що конкретний вияв сутності людини не набуває статусу визначення, якою саме має бути людина, оскільки віртуальні презентації людини в людському самоствердженні наповнені не запрограмованістю та ексцентричністю. Зокрема, багато філософів зазначають, що у глибинах власної духовності сучасна людина знаходить непрозорість власної свідомості, яка постійно пов'язує свідомість із довільною спонтанністю, стихійністю, невмотивованим вибором, варіативністю, відсутністю принциповості. Принаймні в Україні, за часів до початку війни з Росією, більшість жила за схемою: прийшовши додому замикаєш двері й знати не бажаєш, що відбувається поза ними. Адже те, що там відбувається, апріорі лише псує настрої: убогі лікарні з багатогодинними чергами, де неможливо отримати реальну медичну допомогу; продажні суди і судді, рішення яких залежить не від законів чи правди і справедливості, а від хабарів; вулиці розбитих ліхтарів із гвалтівниками міліціонерами. Оскільки вдяти з такою сучасною гуманітарною дійсністю окремий індивід нічого не може, він відмовляється екзистенціювати непідвладну йому дійсність. Лише вдома – рідні люди, затишок створений

власною турботою про власне буття, зрозуміло і прозоро конструктивно впорядкована реальність домашнього господарства, які дозволяють вести мову про вияви існування здатності розуму, спрямованого на самого себе, знаходити у собі підстави для орієнтації на належне, досконале та керуватися ними у практичних діях.

Методологічно рефлексуючи ідею хаосології Ж. Баланд'є, можна зрозуміти, що мова йде про бачення світу поза межами зачинених дверей затишної домашньої оселі, яке у формі принципу можна визначити як аметодологізм. Тут термін «аметодологізм» уживається за аналогією з гносеологічним терміном «агностицизм». У вказаному випадку аметодологізм характеризується домінуванням ідеї можливого над доконечним, що актуалізує зникнення конкретних відповідей. Відповіді перетворюються на мереживо інтерпретацій, а життя людини скерованої ідеєю можливого, постійною дією принципу проблематичності та непередбачуваності, на блукання пристосування в симулякрах. Із таким ставленням до дійсності пов'язане домінування цінностей «мати», «споживати», «приспосовуватись», які демонструють втрату ідентичності, оскільки, утверджуючи себе тим, «хто споживає», люди тотально стають акторами, залежними від запропонованого для споживання та їх віртуальних спокус. Відповідно знання методу набуває форми споживацького ставлення до нього, а найбільш поширені характеристики методів локалізуються прагматично-утилітарними параметрами: зручні, корисні, прості, ефективні, практичні тощо.

Когітологічний аналіз [див.: 5, с.11-17] свідчить, що на відміну, наприклад, від знання істини, яке, як правило, доводиться, знання методу лише застосовується на підставі довіри, явленої очікуванням. Така довіра – винятково суб'єктивне ставлення, оскільки завжди існує можливість для скептицизму, що народжує недовіру. Як визначив ще Р.Декарт, сумніватися можна в усьому [див.: 6, с. 84-86]. Якщо мова йде про кризу довіри до методу, то маємо констатувати наявну недовіру людини до себе, оскільки самопрезентація відбувається виключно у формі демонстративного повторення послідовності дій з передбачуваним результатом (метод), що констатується як «можу». Іншими словами, вказаний феномен недовіри змістовно виявляє усвідомлення неспроможності нести відповідальність за свої слова та вчинки, бо їх наслідок уявляється завжди неоднозначним.

Протиставляючи знання-методу знання-істини, можна також зазначити, що істину уявляють як визначення обставин, незалежних від волі та бажань. Тобто прийняття об'єктивних обставин – осмислене та свідоме ставлення до свого зв'язку з дійсністю, що існує незалежно від свідомості. У випадку зі знанням методу присутнє лише ставлення до самого себе, тому таке знання може опосередковуватись істиною, а також може ігнорувати її. Наприклад, коли підлеглий солдат отримує від командира команду, він здатен імперативно актуалізувати метод за сигналом, не маючи ніякого уявлення про дійсність, до якої він буде застосований. Масову актуалізацію послідовності дій з передбачуваними наслідками на основі сигналу-команди, у формі спеціальних знаків, ми виявляємо в реалізації алгоритмів комп'ютерних програм.

Також треба визнати, що феномен аметодологізму є різновидом адаптації до буття в умовах суспільного заперечення споживчої цінності «задоволення інтелектуального жадання», оскільки визнання існування останнього передбачає визнання існування суб'єкта як самочинної сутності. Буття людини шляхом виживання в культурі, де основною цінністю визнається пристосовуваність, стимулює потребу «дати опис ... світу, в якому значення руху та його флуктуації набагато важливіше від визначення структур, організацій, сталих величин» [4, с. 9]. Тут мова йде про особливу активність людини, яку можна визначити як споживацьку. «Споживач», усвідомивши непередбачуваність наслідків власної активності, шукає плюральну можливість різних смислоутворень для ситуативного пристосування себе до прийнятних (спокусиливих) процедур реконструкції смислів, які для пристосування до «нових обставин» замінюють усвідомлене незнання на демонстрацію еквівокації знання інтерпретуючою компетентністю («ніби щось знаю»). Тим самим інтерпретуюча компетентність здійснює своєрідну ідентифікацію знання як потрібного для успіху (кар'єри, добробуту, блиску іміджу ...), що вкорінюється аксіологічними виправданнями та характеристиками, вбудовуючи людину в поточний момент ситуативно-локальної множини зручних принципів пристосування до умовних стандартів. Як наслідок, деконструюється цінність пояснення та розуміння, актуалізується цінування престижних зразків. Наприклад, істина, якщо вона не гарантує успіху, не приймається як цінність і може активно замінюватися на віртуальні обіцянки бажаних благ.

Функціонально аметодологізм полягає у редукції методу до рецепту, що провокується споживацьким ставленням до послідовності дій з передбачуваним і бажаним результатом, яке актуалізує домінування операціональних характеристик, застосування топологізуючих класифікацій, руйнування систематизації. Споживацьким ставленням аметодологізм руйнує теорію як цінність,

оскільки опис, демонструючи дію закону, заперечує розумність заміни істини на аксіологічно підкріплені віртуальні обіцянки благ. Відбувається ігнорування істини як елемента, що опосередковує зв'язок дій людини з об'єктивними речами. Поширеним виявом такого ігнорування можна визнати скептицизм стосовно науково знання. Як вказує П. Фесрабенд, «наукове знання не може вважатись універсальною мірою переваги» [7, с. 39], оскільки наука – «дослідження, скероване **прагненням** об'єктивності» [7, с. 39], яка в гуманітарній сфері – це «вулиці розбитих ліхтарів», що може бути предметом **прагнення** лише у збочення. Тому «...рішення стосовно прийнятих цінностей та використання в їх контексті науки не належить самій науці» [7, с. 40].

Як відомо, саме філософська спекуляція про Абсолют як сутність, першопричину та мету речей, започаткована ще Аристотелем, пропонує невідрефлексований опис перекинутої з ніг на голову цілеспрямованої діяльності людини, що не турбується походженням мети (не сумнівається). «Цільова причина», за Аристотелем, існує як невід'ємна характеристика незалежної від волі та бажань людини дійсності, а тому людина стає зобов'язаною рішуче та вправно виконувати її вказівки. Це найбільш помітно, якщо звернутися до невдалої спроби рефлексії ідеї Абсолюту, яку здійснив Аврелій Августин. Вона виявила лише «*Dens sub ratione deitatis*», тобто виокремила «образ Божий» в особистісному ставленні до світу як образ того, хто головний, любить, карає, обурюється, хазяйнує, виявляє та нав'язує свою волю, має підданих.

Застосування характеристики «невдала спроба рефлексії» пов'язана з тим, що Августин, розкривши підпорядкованість активної цілеспрямованої діяльності однієї людини (як підданої) іншій людині, яка командує, фактично виявивши феномен «людина-актор», яка завжди керується створеними персоналізованою іпостасю «мети усіх речей» та наявними в оточуючій дійсності конструктами. Іншими словами, ним було відкрито, що зорієнтована вірою людина має завжди трансцендентну мету, яка спрямовує її (буквально: «раб Божий»).

Актуалізація поняття людина-суб'єкт, пов'язана з діяльністю Р. Декарта, змістовно заперечувала зведення розуміння людини до актора, незважаючи на те, що термін людина-актор виник значно пізніше внаслідок наступного заперечення людини як суб'єкта (наприклад у формі концепту «смерть суб'єкта»).

Якщо поширене сьогодні поняття людина-актор аналізувати через характеристику «підданий», то стає помітним, що, наприклад, християнство, здійснюючи проповідання любові до ближнього, долаючи драматизм протиставлення відмінностей господаря і раба, простим сумарним об'єднанням усіх як «братів» і «сестер», створює суто сумарне об'єднання людей у масу, народи, тощо. Тим самим воно втрачає можливість створити складну єдність різного. Подібне спрощення спостерігається у концептах лібералізму, мультикультуралізму, комунізму, націонал-соціалізму тощо. Смісл запровадження такої спрощеної редукції полягає у тому, що для утворення сумарного об'єднання людей не треба створювати методологію. Достатньо сконструйованої «картинки світу», щоб отримати зовнішній щодо людей скеровуючий чинник, який єднає їх у маси, натовп, класи.

Виокремлюючи домовленість [див.: 3] як основу створення складного комплексного єднання різних людей, наприклад у групу міждисциплінарних дослідників, які дотримуються принципу дисциплінарного суверенітету, виявляємо неможливість обмежитися в описі учасників складного комплексного єднання ні терміном актор, ні терміном суб'єкт. У групі міждисциплінарних дослідників єднання математика, хіміка, фізика, кібернетика, біолога, філософа, соціолога, психолога відбувається на основі усвідомлення того, що, наприклад, людина-фізик розуміє неможливість розв'язати проблему за допомогою лише фізики, що різні люди як учасники такого дослідження є різними фахівцями: кожен окремо має знання і досвід, яким інші не володіють. Відповідно, така група створюється, бо кожен з учасників усвідомлює свою неможливість бути актором (усвідомлює, що потрібне для розв'язання проблеми йому невідоме); а також усвідомлює свою неможливість бути суб'єктом розв'язання проблеми без допомоги інших (носіїв знання про невідоме). У вказаному випадку кожен окремо як учасник договору про співпрацю не є суб'єктом чи актором, а суверен, який дотримуються принципу дисциплінарного суверенітету (втручається у справи іншого як носія знань інших наук). Людина-суверен, керуючись усвідомленням своєї неспроможності бути суб'єктом розв'язання проблеми без допомоги інших, стає учасником домовленостей, які актуалізують з метою створити (сконструювати) суб'єкта як силу, здатну розв'язувати складні комплексні міждисциплінарні проблеми. Також суверен розуміє неспроможність розв'язувати такі проблеми людиною-агентом, оскільки всезнаючих не існує, а якщо вони існують, тоді, як це було показано в «Бенкеті» Платоном, йому вже нічого не потрібно (знання і пізнання у першу чергу). Об'єднуючись через усвідомлення себе незнаючими, суверени створюють колективного суб'єкта, наприклад для розв'язання проблеми виходу людини у космос (відомий приклад успішного створення колективного суб'єкта розв'язання

складної міждисциплінарної проблеми), який зникає («смерть суб'єкта») після успішного завершення програми дослідження.

Однак, вказана смерть суб'єкта стає приводом для зацікавлення суверенами іншою проблемою з наступним початком народження нового суб'єкта.

Запропонований образ «Фенікса» як здатного народжуватись у власній смерті, стосовно концепту суб'єкта, сконструйованого суверенами як носіями власної стурбованості складною проблемою, демонструє обов'язкову інтегрованість людини в досліджувані явища незалежно від того, досліджується антропогенна, чи природна, чи техногенна дійсність. Реалізуючи настанову Сократа завжди пам'ятати про своє незнання, суверен демонструє знання самого себе як незнаючого та звертається до сократівського методу «маєвтики», реалізуючи свою суверенну спроможність стати суб'єктом (тим, хто пов'язаний із незалежною від його волі та бажань об'єктивністю). Незалежність об'єктивності демонструється суверену існуванням його незнання, бо у випадку «знаю» об'єктивність уже замінена конструктом. Відповідно мова може йти не тільки про колектив-суб'єкт, а й про людину-суб'єкт, яка щоденно розв'язує різні проблеми, вмираючи і народжуючись у їх розв'язанні та появі нових. Здатність суверена ставати суб'єктом-творцем розв'язання різних проблем не заперечує можливості нерольового їх розв'язання людиною-актором. Людина-актор лише грає певну роль (наприклад демонструє кваліфікацію), за лаштунками якої завжди є режисер. Людина-суб'єкт створює унікальне, оригінальне рішення. Тобто суверен здатен виявляти себе і суб'єктом, і актором, якщо можна досягнути бажаного, повторюючи відому роль «без особливих зусиль».

Протистояння в людині здатності бути суб'єктом і актором драматично виявило себе у започаткованій розпадом СРСР деіндустріалізації України, яка набула форми регіоналізації. Виникли індустріальні та постіндустріальні регіони. Характеризуючи відмінність індустріального способу існування людини від постіндустріального, можна вказати наступне.

Індустріальна людина – така соціо-біологічна істота, яка уніфікує свою життєву унікальність під стандартизовані (узагальнені) вимоги суспільства (наприклад, професійні). Вказана уніфікація здебільшого презентується демонстрацією повсякденної здатності актора діяти цілеспрямовано (до початку своїх дій має передбачатись їх наслідок), а тому його діяльність завжди передбачувана, повторювана, наче закон природи. Суспільна оцінка такої людини може здійснюватися за допомогою поняття кваліфікації, що вважається вищою в людини, здатної повторити без помилок «операцію» своїх цілеспрямованих дій за одиницю часу, тобто більшу кількість разів, ніж інша людина. Здатність повторитися за одиницю часу більшу кількість разів стає джерелом її суспільного визнання, більшої оплати, гарантованих благ. Тому індустріальну людину адекватно порівнюють із машиною.

Постіндустріальна людина характеризується здатністю зберігати свою природну унікальність, розв'язуючи новаторські, завжди ексклюзивні задачі, оскільки повторення стає способом буття сконструйованої технології. Зрозуміло, що такий рівень автоматизації техніки, який дозволяє звільнити людину від повсякденного повторення операцій, є наслідком історичного поступу технічного (технологічного) прогресу. Вказану діяльність не можна звести до поняття «цілеспрямована дія», оскільки при розв'язанні ексклюзивних завдань результат не може бути завжди передбачуваним, тому її дії іменують терміном «творчість».

У традиційних ученнях термін «постіндустріальне» вживається здебільшого стосовно технологічних новацій. Стосовно України також можна застосовувати вказаний термін, незважаючи на помітну відсутність в Україні новітньої промисловості. У цьому випадку враховується, що нова техніка вже стала масовим елементом індивідуального побуту української родини, окремої людини. У вказаній ситуації варто послатися на відому думку М. Вебера, який вважав, що еволюція техніки – це реальність, яка здатна диктувати людині способи її повсякденної життєдіяльності.

З проникненням новітньої техніки у побут можна вести мову про зміну життєдіяльності, хоч у даному конкретному випадку ми маємо справу з постіндустріальністю, започаткованою деіндустріалізацією, котру також можна назвати явищем технічної еволюції, яке народжує постіндустріальну людину, зорієнтовану на відповідну техніку та технології. У нашому випадку так звану індустріальну людину можна визнати феноменом, зорієнтованим на відповідні індустріалізму технології.

Змістовно появу постіндустріального суспільства пов'язують зі зникненням промислового виробництва, що об'єднує в одному барачному приміщенні 500-1000 робітників. Тут варто нагадати, що В. Ленін такі об'єднання робітників називав «бойовими загонами пролетаріату».

Новітня техніка і технології, мінімізуючи кількість акторів, задіяних у виробництві, створює емансиповану від важкої долі інструментального додатку до машини людину-суверена, яка починає керуватися не інструкціями, а власним розсудом. Різницю постіндустріальної та індустріальної людини виразно можна презентувати стосунками геніального Джиммі Хендрікса і його батька. Перший вважав, що майбутнє здобувається талантом, діями від серця, а інший – часом і фізичними зусиллями, витраченими на досягнення мети. Тобто, вирізняється людина як суверен власного життя, і як актор-знаряддя, додаток до мети. Тому доводиться констатувати, що за вигуками на українських Майданах: «Росія-Росія-Росія» приховано зізнання: «Я-знаряддя, Я-знаряддя, Я-знаряддя», «Я-актор», неспроможний стати «Я-суб'єктом», тобто, «Я не суверен».

Трагічні події 2013–2014 рр. в Україні свідчать, що індустріальна людина здатна на здійснення акту «індустріальної контрреволюції», ядром якої сьогодні стала технологічно застаріла Росія. Вказана вище поява постіндустріальної людини супроводжується протистоянням їй індустріально зорієнтованих мас, яке поглиблюється територіальним поділом регіонів на індустріальні та постіндустріальні, відповідним поділом культурного рівня, наприклад, інтелектуальною нездатністю частини населення оволодіти двома і більше мовами.

Навіть усвідомлюючи, що за сучасною риторикою слів «російські національні інтереси» приховується спроба самозбереження індустріального бараку людини-актора, який протистоїть створенню ексклюзивних технологій, котрі зменшують кількість повторювачів однієї операції та формують людей-суверенів, здатних обирати свою долю як носіїв осмисленої внутрішньої позиції, розумієш, що мова йде не про цивілізаційний або культурний конфлікт, а про історичні пологи відродження суб'єкта, наче Фенікса.

Висновок. Образ «Фенікса» як зданого народжуватись у власній смерті, для розкриття концепту суб'єкта, у контексті звернення до міждисциплінарних досліджень, показує, що створений поєднанням зусиль різних людей суб'єкт розв'язання складної проблеми зникає («вмирає») в акті спільного розв'язання проблеми як суб'єкт розв'язання цієї проблеми. Успішне розв'язання проблеми перетворює учасників поєднання зусиль на акторів, які експлуатують знайдений розв'язок і суверенів, здатних знову єднатися (народитися новим суб'єктом зі смерті суб'єкта) для створення нового суб'єкта розв'язання нових проблем.

Література

1. Петрушенко В. Гуманітарне пізнання: сучасний статус та парадигмальні зміщення / В. Петрушенко // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць. – Вип. 665-666. Філософія. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2013. – С.3-9.
2. Хабермас Ю. Техника и наука как «идеология» / Ю. Хабермас; [пер. с нем. М. Л. Харькова]. – М.: Праксис, 2007. – 208 с.
3. Габермас Ю. Постметафізичне мислення / Пер. з нім. В. Купліна. – К.: Дух і Літера, 2011. – 280 с.
4. Balandier G. Le Desarde: Eboge du mouvement / G. Balandier. – P.: 1998. – 241 p.
5. Чуйко В. Нонкогнітивізм «методологічної ситуації» / В. Л. Чуйко // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць. – Вип. 665-666. Філософія. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2013. – 311 с.
6. Декарт Р. Избранные произведения / Р. Декарт. – М.: Политиздат, 1950. – 712 с.
7. Фейерабенд П. Прощай, разум / П. Фейерабенд; [пер. з англ. А. Л. Никифорова]. – М.: АСТ: Астрель, 2010. – 477 с.
8. Чуйко В. Л. Когнітивізм як об'єкт когітології: Монографія / В. Л. Чуйко. – Ніжин: Вид-во «Міланік», 2007. – 148 с.

Summary

Chuyko V. Sovereign as a Form of Ukraine's Identification. The article proposes to use the image of a «Phoenix», which is able to born in its own death, to show the concept of the subject. The subject is constructed by sovereign – the person who is worrying about difficult problem that realizes in the act of understanding the limitations of his own knowledge and inability to resolve it without a help of other individuals as people who have the other sovereign knowledge. Subject of solving the difficult problem, who created by a combination of the various people, is «dying» in the act of solving the difficult problem as the subject who is solvin this problem. He becoming an actor, who operationalizing the solution and the sovereign, that able to communicate with others (to be born from the death of the subject) to create new subject who search the solution of new problems. Keywords: object, subject, actor, sovereign.